

10. Филипенко И. Управление проектами: аутсорсинг – веление жизни [Электронный ресурс] / И. Филипенко // ComputerWorldУкраина. – 2002 – № 25 (372). – Режим доступа : <<http://www.management.com.ua/ims /ims022.htmh>>.

Отримано 01.11.2013. ХДУХТ, Харків.

© О.П. Логвінова, 2013.

УДК 658.012

О.В. Ілляшенко, канд. екон. наук (СВ ІПОДН СНУ ім. В. Даля, Рубіжне)

ВИКОРИСТАННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто питання зовнішньої та внутрішньої економічної безпеки бізнесу. На підприємстві досліджується сутність внутрішньогосподарського контролю як політики юридичної особи із забезпечення економічної безпеки підприємства та всі пов'язані з нею процедури, спрямовані на виявлення, виправлення та усунення істотних помилок і спотворень інформації, які можуть з'явитися у фінансовій звітності, а також внутрішній управлінській звітності.

Rассмотрены вопросы внешней и внутренней экономической безопасности бизнеса. На предприятии исследуется сущность внутрихозяйственного контроля как политики юридического лица по обеспечению экономической безопасности предприятия и все связанные с ней процедуры, направленные на выявление, исправление и предотвращение существенных ошибок и искажений информации, которые могут появиться в финансовой отчетности, а также внутренней управленческой отчетности.

The questions of external and internal economic security of business are examined. The essence of internal control at the enterprise as a policy of legal entity on providing economic security of an enterprise and all related procedures aimed at identifying, correcting and preventing substantial errors and distortion of information, that can appear in financial accounting as well as internal administrative reporting is investigated.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Економічна безпека є складною й невід'ємною частиною національної безпеки країни, відображає стратегічні напрями соціально-економічного розвитку регіонів України, можливості впровадження технологічних і управлінських інновацій, вдосконалення внутрішніх галузевих, соціальних, політичних, демографічних регіональних підсистем [5].

До функціональних складових економічної безпеки слід віднести такі, як інтелектуально-кадрова, фінансова, техніко-технологічна, нормативно-правова, екологічна, інформаційна, силова та ін. Вони є важливими чинниками в системі економічної безпеки підприємства. Ефективне управління ними може забезпечити стабільність функціонування підприємства та прийнятний рівень прибутковості роботи підприємства. Таке ефективне управління може бути забезпечене лише на підставі достовірної й оперативної інформації облікової системи підприємства. Одним із елементів управління підприємства, що дає змогу підвищити вірогідність облікової інформації є система внутрішньогосподарського контролю на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження сутності поняття внутрішньогосподарський контроль знайшли своє відображення у наукових працях відомих учених-економістів: Ф.Ф. Бутиця, І.А. Белобжецького, Е.Г. Вайнштейна, І.К. Дрозд, В.Г. Лінника, Є.В. Калози, Г.Г. Кірейцев, М.М. Коцупатрого, Л.В. Нападівської, Б.Ф. Усача, В.О. Шевчука, М.Я. Штеймана та ін. [1-5]. Віддаючи належне роботам учених, які зробили значний внесок у теорію й практику внутрішньогосподарського контролю, відзначимо, що вимагають вирішення питання створення ефективної системи внутрішньогосподарського контролю, із чітким визначенням її складових і постановкою завдань, для забезпечення економічної безпеки підприємства.

Мета та завдання статті – уточнення та ґрунтовне дослідження взаємозв'язку внутрішньогосподарського контролю як основної функції управління та економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. У міжнародних стандартах аудиту система внутрішньогосподарського контролю (СВК) розглядається як сукупність організаційних заходів, методик і процедур, що застосовуються керівництвом економічного суб'єкта як заходи для організації та ефективного ведення господарської діяльності, забезпечення схоронності активів, виявлення, виправлення й запобігання помилок і перекручувань інформації, а також своєчасної підготовки достовірної фінансової (бухгалтерської) звітності [1, с. 112-113]. Відповідно до даного визначення, надалі мету функціонування СВК будемо розглядати в забезпеченні вичерпності, вірогідності й законності фінансово-господарської документації та підвищенні ефективності роботи підприємства за рахунок оптимізації окремих виробничих і технологічних операцій, взаємодії підрозділів, а також усунення й виправлення наслідків порушень.

Відповідно до цього, площиною реалізації контрольних заходів є інформаційний простір, сформований із облікової, звітної, організаційної, технологічної й внутрішньої документації, в тому числі нормативних актів, економічної й технічної інформації, що пов'язана з фінансово-господарською діяльністю підприємства. Оскільки інформаційне середовище контролю є практично єдиним джерелом відтворення виробничих операцій підприємства, тоді й бажаний результат контрольної діяльності прямо залежить від достатності й вірогідності вихідних даних. Крім цього важливу роль відіграє організація доступу до інформації. Щодо цього якісними критеріями є її цінність, повнота, систематизованість і своєчасність, тому що від їх виконання залежить оперативність і втримування коригувального впливу [2].

Виходячи з того, що управління підприємством припускає здійснення контролю за технологічними, фінансово-економічними, організаційними аспектами функціонування підприємства, раціонально відзначити, що в загальному вигляді мета контролю зводиться до виконання наступних завдань:

- організація діяльності підприємства без порушень законодавства;
- дотримання порядку проведення господарських і технологічних операцій, формалізованих у внутрішній документації;
- дотримання вимог законодавства й внутрішньої документації в процесі узгодження інтересів власників, учасників ринку, суспільства і самого підприємства;
- забезпечення керованості всіх аспектів діяльності підприємства;
- виявлення внутрішніх і зовнішніх ризиків, управління ними;
- забезпечення чіткого розподілу обов'язків і визначення відповідальності між центрами;
- забезпечення вірогідності фінансово-господарської документації;
- збереження можливості проведення зовнішнього контролю для комплексної оцінки стану підприємства;
- забезпечення зберігання активів.

У цьому контексті успіх контролю безпосередньо залежить від відношення до нього керівництва й адміністрації підприємства: ініціатива власників щодо здійснення контролю реалізується у вигляді обов'язків керівників структурних підрозділів організувати, удосконалити або впровадити нові форми й методи контролю. У свою чергу останні організують роботу підлеглого персоналу відповідно до

вимог керівництва та будуть вимагати суворого дотримання встановлених правил, процедур і кошторисів на місцях.

За допомогою заходів контролю керівництво одержує оперативну інформацію щодо повноти виконання розпоряджень і запобігання загроз фінансово-господарської діяльності. Крім того, ними забезпечуються повнота й вірогідність облікової та звітної документації. Контрольні заходи розробляються керівництвом і складаються з методик, процедур, алгоритмів перевірок, систем оціночних показників. Перелік заходів контролю визначається індивідуально, залежно від особливостей підприємства, напрямку діяльності, ринкової стратегії.

Необхідність вивчення ризиків існує протягом всього життєвого циклу підприємства. Їх поділ на внутрішні та зовнішні носить умовний характер і означає напрям виникнення обставин, що загрожують успішності бізнесу. Якщо розглядати розвиток підприємства задля збільшенні розміру активів і розширенні його організаційної структури, то необхідність впровадження рівня контролю, критичного для управління підприємством, виникає на певному етапі його розвитку [5]. За ідеальних умов згодом питома вага внутрішніх ризиків зменшується внаслідок удосконалення СВК, одночасно побічно зростає ризикованість прирощених активів до впливу зовнішніх чинників. Поряд із цим необхідно відзначити перелік ризиків настання подій, що загрожують стабільній роботі підприємства на всіх етапах його розвитку: зміна політичного режиму, зміна принципів державного регулювання економіки та зміни в законодавстві; зміни бізнес-середовища; зміни в структурі попиту внаслідок появи товарів-замінників, альтернативних видів діяльності й т. ін.; втрата конкурентних переваг, наприклад, внаслідок використання в сфері діяльності досягнень науково-технічного прогресу; організаційних внутрішньофірмових процесів (реструктуризація, поглинання, розширення) [4].

Потенціал інформаційних технологій дозволяє організувати ефективну систему автоматизації обробки, обліку, нагромадження і зберігання інформації, ідентифікації господарських операцій, захисту від несанкціонованого доступу та зручного подання даних для користувача.

У професійному вимірі можливості автоматизованих систем обробки та нагромадження інформації, управління та комунікації сприяють кращому розумінню керівниками підрозділів і виконавцями суті, змісту і мети контрольних заходів, їх ролі у функціонуванні всієї СВК [4].

Порівняння форм і методів контролю, цільових показників із внутрішніми та зовнішніми умовами господарювання, дозволяє здійснити загальну оцінку коригувального впливу СВК на динаміку показників ефективності господарської діяльності. У зв'язку з цим інструменти моніторингу поділяться на заходи комплексної оцінки функціональності СВК і заходи оперативного моніторингу, що спрямовані на поточні типові фінансово-господарські операції. Характер контролю та процедури його проведення будуть різнитися залежно від складових економічної безпеки, щодо яких проводиться відповідна перевірка.

Висновки. Використання внутрішньогосподарського контролю в системі економічної безпеки підприємства дасть можливість забезпечити та збільшити рівень точності бухгалтерської та фінансової інформації підприємства, здійснювати оперативний контроль над усією виробничо-господарською діяльністю підприємства. Результати використання внутрішньогосподарського контролю економічної безпеки підприємства є винятково внутрішнім інструментом управління. Таким чином, для проведення внутрішнього контролю принципово різних напрямів, виникає потреба в фахівцях різної кваліфікації та спрямування.

Список літератури

1. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства : навч. посібник / Л. І. Донець, Н. В. Вашенко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
2. Грицюк Н. А. Методичні підходи до обґрунтування індикаторів рівня фінансової безпеки підприємства / Н. А. Грицюк // Проблеми науки. – 2008. – № 6. – С. 31–35.
3. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту : навч. посібник / С. В. Івахненко. – 2-ге вид., випр. – К. : Знання-Прес, 2004. – 348 с.
4. Івахненко С. В. Комп'ютерний аудит: контрольні методики і технології / С. В. Івахненко. – К. : Знання, 2005. – 286 с.
5. Друкер П.Ф. Информация, которая действительно нужна руководителю. Измерение результативности компании: [пер. с. англ.] / П. Ф. Друкер. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2006. – 131 с.

Отримано 01.11.2013. ХДУХТ, Харків.

© О.В. Ілляшенко, 2013.